

פרשת משפטים

משפטי התורה – תנאי להשכנת השכינה בארץ

כאשר מתבוננים במבט של "מעוף הציפור" על פרשיות חומש שמות, נראית פרשת משפטים לכאורה מחוץ למקומה, כאילו "תקעו" אותה באמצע החומש. החומש מתאר את שעבוד מצרים, את שליחות משה ואת הגאולה משעבוד בדרך למתן תורה ולהקמת המשכן, שאז מתקיימת התכלית של שכינת ה' בתחתונים, ומה שנתר זה לעלות לארץ ולקיים בה את ממלכת התורה. בתווך מובא חטא העגל אשר עיכב את אותה תכלית, והחומש אכן מסתיים בהקמת המשכן במדבר. אולם אותו קובץ חוקים ובו דיני עבד ואמה, שור שנגח את הפרה, ארבעה שומרים ושאר דיני נזיקין – מה הקשר שלו למהלך האירועים בחומש? היה יותר מתאים שיובא בחומש דברים אגב חוקים רבים אחרים המובאים שם להסדרת חיי החברה והיחסים שבין איש לרעהו.

אולם נראה, כי דווקא משום "חוסר השייכות" של השור והפרה למהלך של השכנת השכינה, באה התורה ללמד כי קשר כזה, אף אם אינו נראה לעיניים, הינו מוכרח, והוא מלמד על עיקרון מהותי בתורה, אשר תכליתה לפרוס את שלטון ה' על-פני הברואה כולה. היה מקום לחשוב, כפי שנראה לרבים במושכל ראשון, כי יש "ענייני דת" הסובבים סביב המקדש ועבודתו, ולעומת זאת קיימים "עניינים חילוניים", ארציים, של דיני נזיקין, של שוורים ותרנגולים, ובימינו של מכוניות ומטוסים, ענייני מסחר וצבא, תעשיה וכלכלה, בקיצור – ענייני העולם החילוני. אלו לכאורה מנותקים מאלו. אדם עולה לרגל למקדש, הולך לשיעור תורה, מקפיד על שמירת שבתות ומועדים, אולם בשאר הזמן הוא "חופשי", הוא מתנהל על-פי כללי האנושות המקובלים בלי קשר להיותו יהודי. באה הפרשה הזו בתווך שבין מתן תורה להקמת המשכן ומלמדת אותנו, כי השקפה זו אינה נכונה! קיום דיני המשפט העברי אינו נועד רק להסדרת חיי החברה, לשם כך אפשר היה גם ללמוד ממשפטי האומות היותר מתוקנות, קיום המשפט העברי הינו תנאי הכרחי להשכנת השכינה בארץ, שכן הצדק והמשפט המוחלטים מקורם רק בבורא עולם, ולא בהסכמת בני-אדם. כאשר הצדק והמשפט המגולמים בתורה שניתנה מאת הבורא מיושמים כאן בארץ הגשמית, אז מונח הקרקע להקמת המשכן, אז ה' יכול לשכון בתוכנו.

משום כך החמירו חז"ל כל-כך באיסור ההליכה לערכאות, וכפי שרש"י מביא מיד בתחילת הפרשה. ההולך לערכאות, אף אם ידונו שם כדיני ישראל, ואף אם בשאר אורחות חיו הוא מתנהג כיהודי שומר תורה ומצוות – אדם כזה כאילו אומר שה' לא שייך לעולם הממשי בו אנו חיים. הוא כאילו מנותק מאיתנו, הוא שוכן במרומים וברגעי התעלות דתית אנחנו מוכנים לעבוד אותו. אבל מה לו וליחסי שכנים? מה לו ולסכסוכי ממון? אולם תורתנו הקדושה רואה בחומרה גישה זו. תכלית התורה היא דווקא להשכין את ה' כאן בארץ, ואף המשכן אינו אלא ביטוי של רעיון זה, שה' הנשגב אכן מתערב בעולמנו השפל, ואכן חשוב לו כמה ישלם שור תם שנגח פרה וכמה ישלם שור מועד, מה דינו של עבד וכיצד יוצאת אמה לחרות.

בימינו קיבל רעיון ה"הפרדה" שבין ה' הנשגב לעולמנו השפל, אותו רעיון בו נלחמת התורה כאן בפרשת משפטים, חיזוק מכל מיני גורמים, אשר טוענים כי היהדות הינה "דת" ואינה עוסקת בעניינים לאומיים כגון מלחמה וריבונות. אין זה אלא עוד גלגול של אותו רעיון אווילי. עלינו להכריז ברמה, כי דבר ה' חייב לפרוס את שלטונו על הברואה כולה, ואין תחום שאינו תחת שלטונו. זהו עוד לקח שהיה ברור בעת מתן תורה, והלך ונשכח עקב הגלות המרה, אשר מלבד הצרות הפיזיות שהמיטה עלינו, אף שבשה את הדעות. הבה נשליך את הגלות מעל פנינו, ונחזור להיות עם ה', על כל המשתמע מכך.